

DIZER, MUAMMER, b. 1924, in *Istanbul (Turkish)*

Kandilli Observatory,

Cengelköy - Istanbul,

Turkey

Home address (private)

Atatürk Bulvarı, Emlak Bankası Ap. Block B. D. 14,

Aksaray - Istanbul

He graduated from Istanbul University , Faculty of Science where he also obtained the Ph.D. degree. After working at Meudon and London observatories, he joined the Kandilli Observatory in 1947. In 1970, he became the Director, where he also organized an International Conference on Astronomy in 1977. His main research is in solar phenomena but also in the history of Islamic and Turkish astronomy.

معمر ديزر ، ولد في عام ١٩٢٤ في استانبول (تركي الجنسية)

مرصد قنديللي الفلكي

شنگيلكوي ، استانبول ، تركيا

نال شهادة البكالوريوس والدكتوراه في العلوم الفلكية من جامعة استنبول وعمل مراقبا فلكيا في اوروبا ثم التحق في عام ١٩٤٧ بمرصد قنديللي ، حيث اصبح مديراً له منذ عام ١٩٧٠ وترأس الندوة العالمية التي عقدت هناك حول تاريخ الفلك والمراقب عام ١٩٧٧ ومن مؤلفاته :

1. *Kandilli Rasathanesi* (a book on the history of the Kandilli Observatory, where it was published, in Turkish).
2. *Astronomi* (in Turkish), a monograph by the same publisher.
3. *Fotosfer Olaylari*, a monograph by the same publisher.
4. "Sur le cycle de 80 ans de l'activité solaire," *Ann. Astrophys.* 19 (1965) p. 207.
5. *History of astronomy and observatories during the Ottoman period*, a monograph ready for publication; "The Dā'irat al-Mu'addal in the Kandilli Observatory, and some remarks on the earliest recorded Islamic values of the magnetic declination." *J. Hist. Arab. Sci.* Vol. 1 (1977), pp. 257-262.

Kaybettiğimiz Bir Bilim Tarihçisi ve Gökbilimci

Muammer Dizer

AYKUT KAZANCIGİL

Kısa bir süre önce kaybettığımız Kandilli Rasathanesi Müdürü gökbilimci ve bilim tarihçisi Prof. Dr. Muammer Dizer, 12 Mayıs 1924 yılında İstanbul'da doğdu. Orta öğrenimini İstanbul Erkek Lisesi'nde tamamladıktan sonra, 1946'da İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Matematik-Astronomi Dalı'ndan mezun oldu. 1947 yılında Kandilli Rasathanesi'ne asistan oldu. 1946'da doktoraasını tamamladıktan sonra, Fransız bursu ile Paris-Meudon ve Pic-du-Midi Rasathaneleri'nde bilimsel araştırma yaptı. 1962'de Londra Üniversite Rasathanesi'nde bilimsel araştırma yaptı. Bir süre sonra doçentlik sınavını başarı ile verdi. Gerek Faransa ve gerek İngiltere'de yaptığı araştırmalar yabancı bilim mecmualarında yayınlandı.

Kandilli Rasathanesi'ne girdiğinin 23. yılında, 1970'te, Rasathane Müdürlüğü'ne atandı. Müdürlüğe atandıktan sonra bilimsel çalışmaları yanında Kandilli Rasathanesi'nin ulusal ve uluslararası bilim ortamında belirli bir seviyeye ulaşması için büyük bir çaba harcadı. Rasathane personelinin bilimsel seviyelerini takvi-

ye için, lisans üstü çalışması ve doktora olanakları hazırladı; hemen hepsi bilgi ve görgülerini artırmak amacı ile dış ülkelere gönderildi.

Bu yıllarda bir Merkez Deprem Laboratuvarı yanında, önce Batı Anadolu ve daha sonra Türkiye Deprem Ağı'nı kurdu ve bu deprem istasyonları ile ilgili aletlerin Rasathane'de üretilmesi olanağını sağladı. İstanbul Teknik Üniversitesi işbirliği ile Türkiye'nin en büyük Paleomanyetizma Laboratuvarı'nın kuruluşunu gerçekleştirdi. DPT'nin desteği ile modern bir Güneş Fiziki Laboratuvarı'nı çalışır duruma getirdi.

Bu arada anlaşılamayan bir nedenle Kandilli Rasathanesi 1982'de Boğaziçi Üniversitesi'ne bağlandı. Daha sonra bu oldubitti hakkında hiçbir ses çıkmadı. Genelde Üniversite (ve hele Astronomi dalı olmayan bir Üniversite) ile görev sahası çok ayrı olan bu merkezi Rasathane arasındaki anlamsız ilişki dile getirilemedi. Ancak bu anlamsız tasarrufun herhalde bir gün düzeltileceği beklenebilir.

Prof. Dr. Aykut Kazancıgil
İ.U. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi öğretim üyesidir

Ancak sonuçta Rasathane'nin 1982 yılında Boğaziçi Üniversitesi'ne bağlanmasından sonra Güneş Fiziki Laboratuvarı için öngörülen yatırımlar tam anlamı ile gerçekleşemedi. Dizer, emekli olmadan evvel planladığı Bilim Tarihi Müzesi ve İznik Depremleri Önceden Tahmin Projesi, DPT tarafından destek gördü ve gerekli ödenek sağlandı.

Bu yoğun bilimsel çalışmaları idare ettiği ve dünyaca ünlü hale gelen kurumun sorumluluğu yanında, Dizer'in bizi burada ilgilendiren tarafı bilim tarihçisi olarak yaptığı çalışmalar ve katkılarıdır. Dizer, Kandilli Rasathanesi'nin başına geçince elindeki tarihi mirasın değerini derhal fark etmiş ve bunu değerlendirmeye yönelmiştir. Zaten orta öğrenim yıllarından hocası olan Tahir Nejat Gencan'dan geleneksel kültür hakkında sağlam temeller elde etmiş bir kişi olarak, konu ile ilgili bir seri yayına yöneldi. Türkiye astronomi tarihi bakımından çok önemli olan bu ortamı ve dönemi aşağıdaki gibi açıklayabiliriz:

Her şeyden önce tartışmasız olarak Türkiye'de çağdaş astronomi bilimi-